

3.1 Rammebetingelser for havbruk

3.1.1

EUs rammedirektiv for vann – hva vil det bety for fiskeri- og havbruksnæringen?

Jakob Gjøsæter, Havforskningsinstituttet

EUs vannrammedirektiv trekker opp retningslinjer for overvåkning og forvaltning av vannforekomster på land og i kystnære sjøområder. Formålet er å ivareta vannforekomstenes økologiske status, beskytte mot forurensning og sikre bruk som ikke forringer den økologiske status. Et grunnleggende prinsipp er at overvåkingen skal være knyttet til nedbørsfelt, vassdrag og utenforliggende sjøområder som disse drenerer til, og å se dette som helhetlige systemer.

Etter vannrammedirektivet skal det etableres *økologisk baserte miljømål* for alle vannforekomster, og det skal innføres regelmessig overvåking av deres *økologiske status*. Økologisk status skal bestemmes ut fra tilstanden til de biologiske komponentene i økosystemene. *Biologiske kriterier* vil derfor bli en forutsetning for å kunne definere økologisk status, og den respons et økosystem har på miljøpåvirkninger. I dag er klassifiseringskriteriene for miljøkvalitet i stor grad basert på kjemiske parametre. Biologiske kriterier er til nå lite benyttet. EU-kommisjonens forslag til rammedirektiv for vann (2000/60/EC) ble vedtatt av EU-parlamentet sommeren 2000. Vannrammedirektivet gjøres gjeldende for medlemslandene i EU og land tilknyttet EØS-avtalen, og skal tre i kraft 2006.

Strukturen i vannrammedirektivet

Vannrammedirektivet gir retningslinjer for

- hvilke vannforekomster som skal overvåkes
- hvilke elementer som skal inngå i overvåkingen
- hvordan tilstanden i vannforekomstene skal karakteriseres
- hvor ofte prøvetaking skal finne sted
- hvordan resultatene skal rapporteres
- hvordan kvaliteten i undersøkelsene skal ivaretas

Overvåkingen skal gi grunnlag for tiltak der vannkvaliteten ikke er god. Basert på overvåkingen skal det utarbeides forvaltningsplaner for vannforekomstene.

Vannforekomstene inndeles i grunnvann og overflatevann. Overflatevannet (surface waters) inndeles videre i følgende hovedkategorier:

- elver og rennende vann
- innsjøer
- brakkvannsområder og estuarier (transitional waters)
- kystområder

Alle vannforekomster, også kystvann, som vi skal konsentrere oss om her, skal tilhøre et nedbørsdistrikt. Kystvann er videre inndelt i regioner og typer basert på noen obligatoriske og noen valgfrie kriterier. Tabell 1 viser hvilke typer som er foreslått for norske farvann. Det er noe usikkert om type nr 13, som er en estuarie/brakkvannstype, ikke en kysttype, vil bli tatt med.

Den fineste inndelingen er vannforekomster (water bodies). I marin sammenheng kan dette være en fjord, et havneområde eller en åpen kyststrekning. Innen alle typene skal den økologiske status klassifiseres med hovedvekt på biologiske forhold. I overvåkingen skal en beskrive:

- biologiske komponenter (fauna, flora)
- hydrologiske/hydrofysiske komponenter og habitater
- kjemiske komponenter og forurensningskomponenter

De to siste punktene skal være en støtte for de biologiske komponentene. Der det skjer forandringer i de fysiske/kjemiske naturforholdene som følge av menneskelig påvirkning, skal virkningene karakteriseres ved de effektene dette har for de biologiske komponentene.

De biologiske elementene som skal inngå ved klassifiseringen av den økologiske status i marine miljøer er:

- planteplankton (artssammensetning, tallrikhet, biomasse)
- planter på bunnen inklusive påvekstaler (artssammensetning, tallrikhet)
- hvirvelløse bunndyr (artssammensetning, tallrikhet)
- fisk (artssammensetning, tallrikhet, aldersstruktur)

Overvåking av fisk er obligatorisk i brakkvannsområder, men ikke i kystområder. Økologisk status skal klassifiseres etter et system med fem klasser. Disse betegnes som henholdsvis høy, god, moderat, svak og dårlig i forhold til den økologiske naturtilstanden for den aktuelle miljøtypen. Vannrammedirektivet gir generelle retningslinjer for hvordan klassene skal avgrensnes for hver av vannkategoriene og de tilhørende biologiske elementene. Direktivet gir også retningslinjer for klassifisering av hydrofysiske og hydrokjemiske elementer i de samme klassene.

Tabell I Eksempler på vanddirektivets foreslåtte inndeling i regioner og typer.
Examples of regions proposed by the EU Water Framework Directive.

Nr	Region	Type	Eksposering for bølger	Blandingsforhold	Oppholdstid
1	Barentshavet	Åpen kyst	Eksponert	Gjennomblandet	Dager
2	Barentshavet	Bukt	Moderat	Gjennomblandet	Dager
3	Norskehavet	Åpen kyst	Eksponert	Gjennomblandet	Dager
4	Norskehavet	Bukt	Moderat	Gjennomblandet	Dager
5	Norskehavet	Skjærgård	Moderat	Gjennomblandet	Uker
6	Norskehavet	Fjord	Beskyttet	Delvis blandet	Måneder
7	Nordsjøen Vest	Åpen kyst	Eksponert	Gjennomblandet	Dager
8	Nordsjøen Vest	Skjærgård	Moderat	Delvis blandet	Dager
9	Nordsjøen Vest	Fjord	Beskyttet	Lagdelt	Måneder
10	Nordsjøen Skagerrak	Åpen kyst	Moderat	Gjennomblandet	Dager
11	Nordsjøen Skagerrak	Skjærgård	Beskyttet	Delvis blandet	Uker
12	Nordsjøen Skagerrak	Fjord	Svært beskyttet	Lagdelt	Måneder - år
13	Nordsjøen Skagerrak	Estuarier	Beskyttet	Lagdelt	?

I prinsippet skal alle vannforekomster som får dårligere karakter enn god tilbakeføres til minst god. En har imidlertid en kategori som kalles sterkt modifiserte vannforekomster (heavily modified waters) som av økonomiske eller praktiske grunner ikke kan tilbakeføres til en god naturtilstand. Dette kan være kunstige magasiner til kraftverk eller lignende ferskvannforekomster. Det kan også være havner eller andre spesielle områder i sjøen.

Tidsplan

EU har satt opp en tidsplan som innebærer at overvåkingsprogrammene skal være fullt operative fra år 2006. Forslag til områdeinndeling/nedbørsfeltdistrikter og referanseområder skal foreligge i 2003. Endelig inndeling i nedbørsfeltdistrikter, utvelgelse av referanseområder og karakteristikk av områdene skal være på plass i 2004.

Betydning for fiskerier og havbruk

EUs vannrammedirektiv skal sikre rent vann og sunne økosystemer i våre kystområder, og forutsetter at forurenser betaler for opprydding. Kravet om rene og sunne habitater for våre fiskebestander og for oppdrettsorganismer vil uten tvil bli sentralt også for å få solgt produktene. Det er ikke urimelig at en form for "miljøsertifisering" av produktene vil komme i nær framtid. I utgangspunktet vil derfor fiskeri- og havbruksnæringen ha interesser som samsvarer med kravene i vanddirektivet.

Det vil neppe være mulig å unngå at den flora og fauna som finnes like under ett oppdrettsanlegg vil avvike fra "normalen" for den vanntypen anlegget ligger i, selv området som helhet ikke blir merkbart påvirket. Det er derfor viktig for næringen at kriteriene for god status for vannforekomstene, og de overvåkningssystemene som velges for å overvåke denne kvaliteten, blir slik at de ikke hindrer fiskeoppdrett og andre aktiviteter, dersom anleggene plasseres og drives slik at de ikke utgjør noen virkelig trussel mot omgivelsene.

Videre lesning

Selve vannrammedirektivet er tilgjengelig på engelsk og dansk, f.eks. via

<http://europa.eu.int/comm/environment/water/index.html>

som også gir mange andre nyttige referanser.

En fylldig konsekvensutredning omkring vannrammedirektivet finnes på

<http://www.sft.no/nyheter/dokumenter/>

vanddirektivet_konsekvensutredning051001.pdf

SFT har også en rekke andre nyttige referanser på sine nettsider www.sft.no.

Vannrammedirektivet er også behandlet på følgende sider:

<http://www.kystsonenol.no/> og <http://www.vanddirektivet.no/>.